

Jeugdhulp

Zuid-Limburg

CLIËNTEN- EN JONGERENPARTICIPATIE

Plan van aanpak

Artikel 12 Verdrag voor de Rechten van het Kind
Luisteren naar de mening van kinderen

Kinderen mogen hun mening geven. Zeker over zaken die hem/haar aangaan. Die mening moet serieus genomen worden. En het moet voor kinderen en jongeren mogelijk zijn om inspraak te hebben.

Inhoudsopgave

1.	INLEIDING.....	4
2.	OPDRACHT	4
3.	VERANTWOORDING AANPAK	5
4.	AMBITIE.....	5
5.	GEMEENSCHAPPELIJK GEDACHTEGOED	6
6.	HERVORMINGSAGENDA	6
7.	DOELSTELLINGEN	6
	7.1 Medezeggenschap aanbieders	6
	7.2. Signalering/advisering gemeenten	7
	7.3. Activeren brede achterban	7
8.	VOORWAARDENSCHEPPENDE ZAKEN	8
	8.1. Activiteiten & events.....	10
	8.2. Netwerkontwikkeling en -beheer	10
	8.3. Communicatie	10
	8.4. Innovatie	10
	8.5. Kwaliteit	11
	8.6. Onderzoek.....	11
9.	AANSLUITING LANDELIJKE ONTWIKKELINGEN	12
10.	STEUN VANUIT DE KENNISINFRASTRUCTUUR	12
11.	OPDRACHT VOOR DE GEMEENTEN, INSTELLINGEN EN CLIËNTEN(ORGANISATIES).....	13
	11.1. Gemeenten	13
	11.2. Aanbieders	13
	11.3. Cliënten(organisaties)	14
12.	STRUCTUUR.....	14
	12.1. Jeugdhulp Zuid-Limburg.....	14
	12.2. Kerngroep	14
	12.3. Steunpunt.....	14
	12.4. Werkgroepen	15
13.	JAARPLANNING 2024	15
14.	BEGROTING	16
15.	TER BESLUITVORMING	16
16.	TOT SLOT.....	16

CLIËNTEN- EN JONGERENPARTICIPATIE
Plan van aanpak
Vastgesteld 15-12-2023

BIJLAGEN:

1. Gedetailleerde Begroting 2024

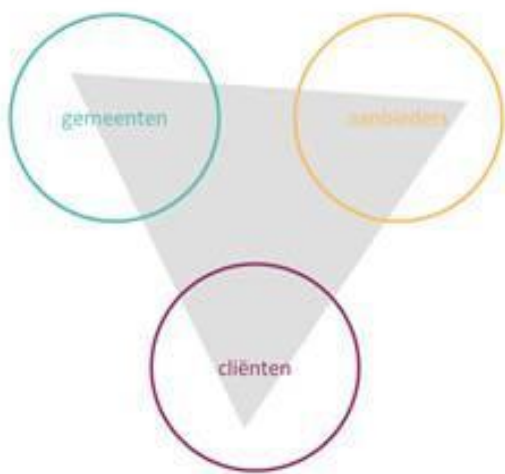
BEGRIPPENLIJST OF VOETNOOT:

MET CLIËNTEN, JONGEREN EN OUDERS BEDOELEN WE OOK VOOGDEN, PLEEGOUDERS, ...

1. INLEIDING

Sinds de transitie van 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de jeugdhulp. In Zuid-Limburg hebben zestien gemeenten hiertoe de handen ineengeslagen. Samen vormen zij de Jeugdhulpregio Zuid-Limburg. Jeugdhulp Zuid-Limburg heeft na de transitie de transformatie van de jeugdhulp als ambitie omarmd en beleidsmatig verankerd. De jeugdhulp moet beter aansluiten op de leefwereld van jeugdigen en jongeren. Vanuit dat perspectief wordt vervolgens gekeken wat effectiever en efficiënter kan. De afgelopen jaren heeft Jeugdhulp Zuid-Limburg de handen vol gehad aan het tijdig aanbieden van de juiste ondersteuning waar die door jongeren gevraagd werd. Daarnaast was de overgang van de jeugdhulpverlening van de centrale overheid naar de gemeenten een zwaar onderschatte operatie. Dit ging gepaard met fikse bezuinigingen, waardoor in de uitvoering nogal wat uitdagingen op het pad van alle betrokkenen kwam. Inmiddels zijn we zover om de volgende stappen in deze ontwikkeling te zetten. Een ontwikkeling waarbij de deelname van jeugdigen en jongeren uitgangspunt van handelen en denken moet zijn.

Jeugdhulp Zuid-Limburg realiseert zich dat de volgende fase in deze ontwikkelingen alleen kans van slagen heeft als aan drie basisvoorwaarden wordt voldaan: structurele gebruikmaking van de ervaringskennis van jongeren en ouders zelf, kiezen voor een langjarige aanpak én een samenwerking op basis van gelijkwaardigheid en onderlinge afstemming tussen gemeenten, aanbieders, cliënten/ jongeren en adviesraden (zie figuur 1).

Figuur 1. De driehoek van gemeenten, aanbieders en cliënten en hun onderlinge verbanden

2. OPDRACHT

Op 22 december 2022 heeft het bestuurlijk overleg van de 16 portefeuillehouders jeugd Zuid-Limburg de opdracht gegeven voor het ontwerpen van een breed gedragen structurele aanpak die de continuïteit van de cliënt- en jongerenparticipatie vanaf 2024 moet veilig stellen. Op 22 juni 2023 is een tussenrapportage gepresenteerd.

De opdracht van Jeugdhulpregio Zuid-Limburg houdt in, de ontwikkeling van een plan van aanpak voor de versterking van de cliënten- en jongerenparticipatie in het kader van de jeugdhulp. Ten behoeve van de uitvoering van de opdracht is een kerngroep geformeerd met vertegenwoordigers

van cliënten, gemeenten en aanbieders. Samenwerking en afstemming in de driehoek op basis van gelijkwaardigheid is de belangrijkste succesfactor voor het slagen van deze missie.

3. VERANTWOORDING AANPAK

De kerngroep heeft de opdracht opgeknipt in drie werkvelden: 1) versterken van de medezeggenschap bij aanbieders, 2) ontwikkelen van medezeggenschap ten behoeve van de gemeenten en 3) betrekken van de brede doelgroep aan cliënten, jongeren en ouders en adviesraden.

De kerngroep heeft de opdracht uitgevoerd door middel van:

- Deskresearch
- Visieontwikkeling
- Drie werksessies (één per spoor op 10, 24 en 31 mei 2023))
- Startconferentie (7 juni 2023)
- Dialoogsessie met de ASD Expertgroep Jeugd Zuid-Limburg (6 oktober 2023)
- Planontwikkeling (concept)
- Valideringssessie (13 september 2023)
- Plan van aanpak (eindredactie)

De betrokkenheid van het veld en de doelgroep zelf is een belangrijk uitgangspunt geweest bij de totstandkoming van dit plan. Conform besluit van Jeugdhulp Zuid-Limburg (portefeuillehouders overleg 22 juni 2023) is derhalve tussentijds de termijn van oplevering van het plan van aanpak verruimd, op advies van de kerngroep. Dit ter bevordering van de interactie en diepgang.

Om tot de nodige diepgang en interactie te komen, zijn sessies georganiseerd, gesprekken gevoerd en presentaties gegeven. Tijdens de uitvoering is ondersteuning en procesbegeleiding vanuit cliëntperspectief verleend door Averox Consulting. Zij hebben gedurende het proces ambtelijke en bestuurlijke terugkoppeling verzorgd vanuit de kerngroep. De bestuurlijke terugkoppeling vond plaats op 22 juni 2023.

4. AMBITIE

Jeugdhulp Zuid-Limburg legt de lat hoog: cliëntparticipatie moet in het DNA zitten van alle partijen (en hun functionarissen) die actief zijn in de jeugdhulp, gemeenten en aanbieders. Zodoende wordt de stap gezet om de jeugdhulp maximaal te laten aansluiten op de leefwereld van de cliënten en hun naasten. Dit vraagt om een verandering van cultuur en gedrag, van denk- en handelwijze van betrokken professionals. Nadrukkelijk zal hier met vasthoudendheid aan gewerkt moeten worden. Samen zal geïnvesteerd dienen te worden in deze noodzakelijke veranderingen. De professionele handelingsbekwaamheid zal daarbij zeker aan kwaliteit winnen.

5. GEMEENSCHAPPELIJK GEDACHTEGOED

Tijdens het voortraject is vaak gesproken over de doelgroep. Wie zijn dan wel die cliënten waarover we het hebben? Hoe breed is de doelgroep. Gaat het om individuen of hele gezinssystemen? Ook sleutelbegrippen als “transformatie” en “participatie” zijn vaak langs gekomen. En dan blijkt dat de beelden bij mensen nogal uiteenlopen. Dit gaat onherroepelijk wringen in de loop van het verdere proces. Een gemeenschappelijke taal, woordgebruik is nodig om elkaar goed te verstaan, om zaken op een eensluidende manier te kunnen beoordelen. In samenspraak met de Kenniswerkplaats Jeugd Zuid-Limburg is een (onderzoeks-)opzet gemaakt om toe te werken naar het gemeenschappelijk gedachtegoed.

6. HERVORMINGSAGENDA

De Hervormingsagenda Jeugd is definitief vastgesteld, ondertekend en aangeboden aan de Tweede en Eerste Kamer. De agenda is een coproductie van cliëntenorganisaties, gemeenten, professionals en aanbieders. Gesproken wordt over de grootste verandering in de sector sinds de transitie van 2015. Op de websites van organisaties als Jeugdzorg Nederland, MOVISIE, Nationaal Jeugd Instituut is veel informatie te vinden. Jeugdhulp Zuid-Limburg heeft de transformatie van de jeugdhulp al geruime tijd verankerd in het beleid. De geformuleerde doelstelling is tamelijk algemeen: vergroten van de effectiviteit (gericht op te bereiken resultaten) en de efficiency (gericht op het zo doeltreffend mogelijk inzetten van middelen). In het denken over de transformatie in de regio is wel al sprake van concretisering. Ook wordt onderkend dat transformatie zonder gerichte, structurele inbreng van de cliënten (in brede zin) een kansloze missie is.

7. DOELSTELLINGEN

7.1 Medezeggenschap aanbieders

Doel: inrichten lerend netwerk

Op instellingsniveau is de formele (wettelijk verankerde) medezeggenschap belegd bij cliëntenraden, jongerenraden en pleegouderraden. De wijze waarop de medezeggenschap op instellingsniveau functioneert, loopt zeer uiteen. Een algemene probleemstelling is dan ook niet aan de orde. Om die reden wordt voorgesteld te gaan werken met streefbeelden. Elk medezeggenschapsorgaan kan met behulp daarvan een analyse maken van de eigen uitgangssituatie en daarop een verbeterplan baseren.

Het is in ieder geval zaak dat de medezeggenschapsorganen de transformatie als inhoudelijk speerpunt voor de komende jaren aanmerken. Het gemeenschappelijk referentiekader zal daarbij, óók in relatie tot hun instelling, behulpzaam zijn.

De medezeggenschapsorganen geven aan veel te hebben aan contact en samenwerking met elkaar. Het kan daarbij gaan om het uitwisselen van ervaringen, het samen gebruikmaken van scholingsaanbod, het ondersteunen van elkaar bij de doorontwikkeling van de medezeggenschap in de richting van échte medezeggenschap. Gesproken is in termen van een “lerend netwerk”. De ins en outs van zo’n netwerk dienen nog te worden uitgewerkt. Wel is uitgesproken dat zo’n netwerk

uitermate nuttig kan zijn in de interactie met de gemeenten. Vragen uit die hoek kunnen dan in goede afstemming worden beantwoord. In dit verband zijn de medezeggenschapsorganen ook het meest voor de hand liggende aanspreekpunt om hun brede achterban aan te spreken en te activeren.

7.2. Signalering/advisering gemeenten

Doel: Feedback en signalen ontvangen

Jeugdhulp Zuid-Limburg heeft zelf behoefte om feedback en signalen te ontvangen van cliënten over hun ervaringen en bevindingen in de jeugdhulp. Hoe dit te organiseren? Tijdens het voortraject is gebleken dat de medezeggenschapsorganen goede aanknopingspunten bieden voor de functie van centraal aanspreekpunt, zowel voor zaken die spelen op het niveau van de instellingen als wel in de regio. Het is pragmatisch, maar niet per se voorwaardelijk, indien de gemeenten als collectief de medezeggenschapsorganen kunnen aanspreken en vraagstukken kunnen voorleggen.

Een ander belangrijk aanspreekpunt zijn de gemeentelijke jongeren- en adviesraden. Zij zijn onafhankelijke organen die gevraagd en ongevraagd advies kunnen en mogen geven. Graag willen de adviesraden meer aan de voorkant meekijken en denken, als sparringpartner in plaats van alleen als inspraakorgaan bij besluitvorming. Zij zijn met name geïnteresseerd hoe de participatie invulling heeft gekregen, bijvoorbeeld bij het opstellen van beleid. Ook voor hen is het belangrijk om gevoed te worden vanuit de gemeenten als door de regio.

In tweede instantie kan worden bekeken hoe informatie van de bredere achterban kan worden benut. Zoals hierna wordt bepleit is het zaak eerst de goede voedingsbodem voor deze aanpak te creëren. Er moet daarvoor nog heel wat gebeuren, zoals later uit dit plan nog zal blijken. Overigens wordt in het netwerk al concrete ervaring opgedaan met het betrekken en bevragen van de achterban, langs digitale weg. Die ervaring kan in de op te starten “beweging” goed van pas komen. Er zal echter ook nog veel ruimte gecreëerd moeten worden voor innovatie en experimenten. De laatste kunnen starten op kleinere schaal en, mits succesvol, breder worden uitgerold.

7.3. Activeren brede achterban

Doel: Inrichten passende en laagdrempelige vormen waarin mensen kunnen participeren

Hoe je “achterban” ook definieert, het gaat te allen tijde om cliënten (met hun naasten) van (een) aanbieder(s). Het gaat om de doelgroep van medezeggenschapsorganen, in de meeste gevallen cliëntenraden. Op die as bevindt zich de sleutel om mensen te identificeren, te informeren, te bevragen, actief te krijgen. Tijdens het voortraject is gebleken dat er voorbeelden in het netwerk zijn waarbij dat goed is gelukt. Op andere plekken is de verbinding nog niet - of niet voldoende - tot stand gebracht. De AVG vormt soms een hinderpaal (of een alibi...?) om de goede stappen te zetten. Maar gebleken is dat er voldoende expertise in het netwerk aanwezig is om hier zorgvuldig en toch doelgericht mee om te gaan. Ook hier geldt “samen leren”! Passende en laagdrempelige vormen waarin mensen kunnen participeren (meepraten- doen en denken) zijn er meer dan voldoende en per direct beschikbaar en komen in samenspraak met de doelgroep tot stand.

Tijdens het voortraject is ervoor gepleit om niet top down te bepalen hoe mensen moeten participeren. Er zijn veel aansprekende ideeën uit de hoek van cliënten en professionals verzameld om bottom-up aan de slag te gaan. Heel creatief, soms ook onorthodox. Cruciaal is het woord “ontmoeting”. Elkaar treffen, met elkaar in gesprek gaan in een ontspannen sfeer, zonder druk, zonder een formele agenda in een dito setting om van daaruit te bouwen aan een vertrouwensrelatie. Binnen zo’n relatie ontstaat welhaast automatisch het draagvlak om verdere stappen te zetten en het over de inhoud te hebben. Betrokkenheid en inzet van mensen uit de drie clusters is daarvoor een voorwaarde. Er gebeuren al waardevolle zaken binnen het netwerk. Vanuit

de “beweging” zullen activiteiten worden aangejaagd en gestimuleerd, soms ook georganiseerd bij wijze van voorbeeld en ter inspiratie.

Eerder is geconcludeerd dat er een kloof bestaat tussen leefwereld en systeemwereld. Ontmoetingsactiviteiten zijn prima om die kloof kleiner te maken. Recente voorbeelden laten ook zien hoe goed het werkt als bestuurders en ambtenaren zelf de stap naar cliënten zetten: halen én brengen! Aanschuiven in een leefhuis, of een gesprek met pleeg- en gezinshuisouders aan de keukentafel. Dat wordt niet alleen gewaardeerd, het levert ook écht iets op.

In de praktijk is gebleken hoe waardevol ervaringskennis is: de kennis van mensen die uit eigen ervaring exact weten hoe dingen lopen. Er bestaat consensus over het feit dat die ervaringskennis in het kader van de transformatie een belangrijke rol moet spelen. In het netwerk is veel expertise aanwezig hoe die ervaringskennis te ontsluiten. Die wordt benut om sessies te organiseren met cliënten in de hoofdrol. Ook in de communicatie zal storytelling een belangrijke plek krijgen.

Tot slot is in het voortraject het stimuleren van de eigen kracht en het activeren daarvan vaker aan de orde geweest. Hoe kun je er voor zorgen dat mensen stevig(er) in hun schoenen komen te staan, gemakkelijker naar voren durven te treden? Cliënten kunnen veel voor elkaar betekenen, er zijn goede voorbeelden in de regio aanwezig. Het kan gaan om ontmoeting, inzet van buddy's/maatjes. Maar ook een instrument als zelfregie/lotgenotencontact van Burgerkracht Limburg is in dit verband waardevol.

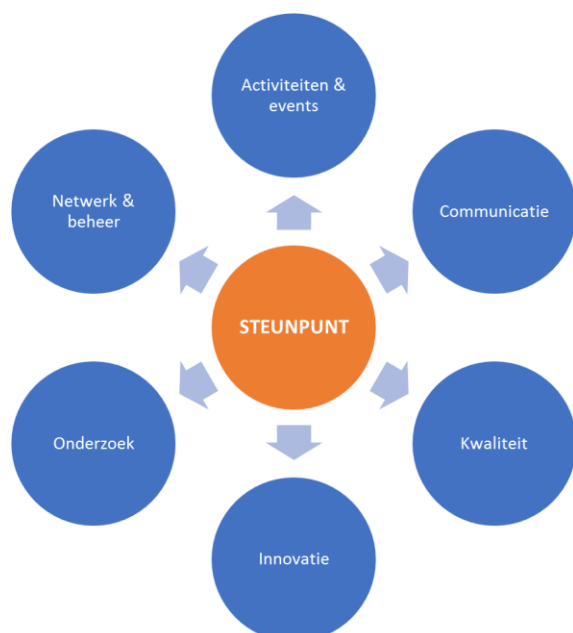
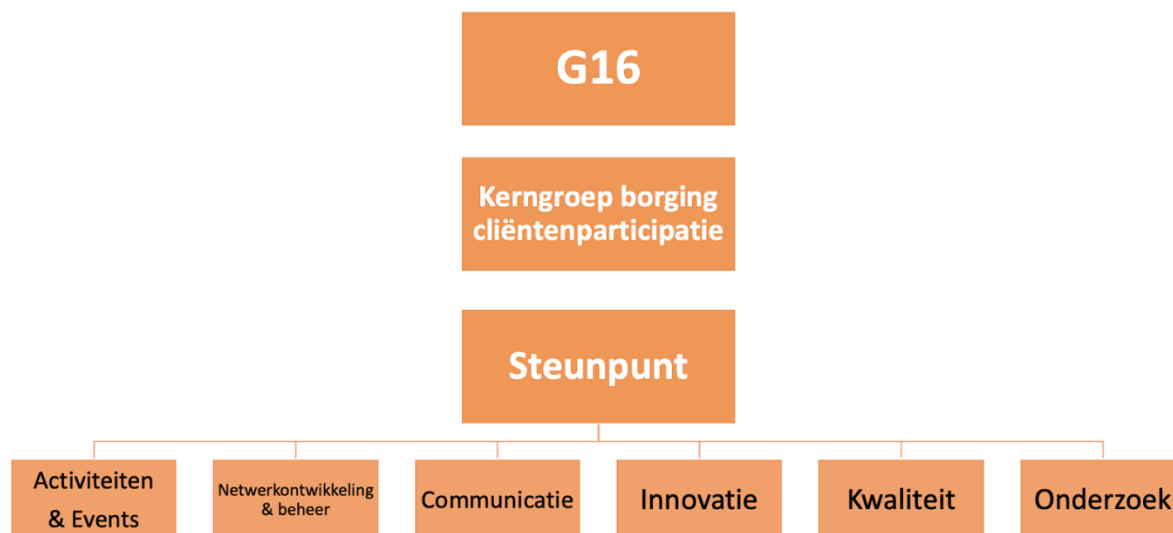
8. VOORWAARDENSCHEPPENDE ZAKEN

De voorwaarden dienen te worden vervuld om het proces over een breed front te faciliteren. Eerder is reeds aangegeven dat “cliëntparticipatie in het DNA moet zitten van alle partijen (en hun functionarissen) die actief zijn in de jeugdhulp, publiek én privaat. Dat betekent dat dit onderwerp op termijn een plek krijgt binnen bestuurlijke en uitvoerende processen binnen de organisaties die onderdeel uitmaken van de driehoek en alle verbindingen die hier tussen bestaan. Over een langere periode moet cliëntenparticipatie een vanzelfsprekendheid zijn. Tot aan dat moment, en misschien ook nog wel daarna, is er een steunpunt of ontmoetingsplek van waaruit activiteiten die deze doelstelling nastreven gestimuleerd worden. Vergelijk het met de afdelingen veiligheid of kwaliteit in de zorg of het bedrijfsleven, die ervoor moeten zorgen dat deze thema's en bijbehorende gedragingen gemeengoed worden. Mits ze slagen zijn deze thema's vervolgens vanzelfsprekend onderdeel van álle afdelingen in een organisatie en verandert de rol van de aparte afdelingen kwaliteit en/of veiligheid in een controlerende en faciliterende, in plaats van een aanjagende. Er wordt in den beginne een beweging opgestart die moet gaan leiden tot een blijvende gedragsverandering. Daarvoor is geduld en tijd nodig.

Diverse “onderdelen” - die gezamenlijk leiden tot een cultuurs- en gedragsverandering, maar óók inbedding en verankering in organisatie- en samenwerkingsprocessen krijgen aandacht vanuit het steunpunt door:

- Activiteiten & events;
- Netwerkontwikkelingen en beheer;
- Communicatie;
- Innovatie (pilots);
- Kwaliteit;
- Onderzoek

Onder regie van de jeugdhulpregio ziet het bovenstaande er als volgt uit:

Afbeelding 1. Steunpunt/ Meetpoint

Het steunpunt moet geen nieuwe organisatie worden, maar kan onder worden gebracht in een bestaande organisatie of structuur. Het steunpunt opereert onder de vlag van de Jeugdhulpregio Zuid-Limburg en wordt in opdracht van de 16 Zuid-Limburgse gemeenten aangestuurd door de kerngroep. Het steunpunt wordt operationeel geleid door één of meerdere procesbegeleiders.

Hieronder worden de verschillende onderdelen van het steunpunt verder uitgewerkt, met diverse voorbeelden van activiteiten die opgepakt worden. De diverse onderdelen worden aangejaagd door één of meerdere procesbegeleiders, die activiteiten zelf oppakken, daarvoor externen inschakelen of tijdelijke allianties aangaan.

8.1. Activiteiten & events

Op activiteitsniveau betekent dit:

- Organiseren van activiteiten ten behoeve van het hele netwerk, in dit geval een jaarlijkse manifestatie of lezingen door experts;
- Organiseren van kleinschalige activiteiten, bij wijze van (na te volgen) voorbeeld, bijvoorbeeld in de vorm van ontmoeting, het delen van ervaringsverhalen;
- Inventariseren, in beeld brengen en overdraagbaar maken van goede voorbeelden van activiteiten uit het netwerk;
- Evaluatie uitvoeringspraktijk vanuit thema's als Toegankelijkheid, passende hulp en zo laagdrempelig mogelijk

Differentiatie bij het organiseren van activiteiten is belangrijk: klein of groot? Voor de doelgroep breed of voor een specifieke groep? Regionaal, gemeentelijk of op nog kleinere schaal? Ad hoc of structureel? Voor het organiseren van activiteiten en events zijn één of meerdere procesbegeleiders verantwoordelijk, die dit in tijdelijke werkgroepen oppakken met anderen. Dat kunnen mensen uit de kerngroep zijn, medewerkers van zorginstellingen en/of leden/begeleiders van cliënten- en adviesraden.

8.2. Netwerkontwikkeling en -beheer

Bij de start van het proces is al sprake van een groot netwerk van betrokken actoren. Dit netwerk wordt doorontwikkeld, partijen (uit relevante sectoren en het voorliggend veld) worden bijgeschakeld. Gezorgd wordt voor (up to date te houden) registratie met contactgegevens.

Het netwerk is van belang en kan worden ingeschakeld, betrokken of bevraagd ten behoeve van de realisatie van, bijvoorbeeld, activiteiten en/of events, het ontwikkelen van methodes, enzovoorts. De kennisinfrastructuur jeugd is hier mede onderdeel van. Hierop wordt afzonderlijk ingegaan bij punt 10.

8.3. Communicatie

De op gang te brengen beweging wordt gevoed vanuit talloze kanalen. Maar alle betrokkenen dienen te weten en mee uit te dragen dat zij deel uitmaken van dezelfde beweging. Herkenbaarheid in beeld en woord is daartoe belangrijk. Er worden een logo, een slogan en basisteksten ontwikkeld die door alle betrokkenen (kunnen) worden gebruikt. Er wordt een website/platform en sociale mediakanalen ontwikkeld, die bijdragen aan de diepgang van het proces. Bereikbaarheid en toegankelijkheid voor iedereen spelen een belangrijke rol. We moeten en willen immers iedereen bereiken.

8.4. Innovatie

Voortdurend wordt bekeken welke nieuwe instrumenten meerwaarde hebben om het proces te versterken. Een voorbeeld is het (met medewerking van Kinderrechten.nu) ontwikkelen van een module "leren participeren" voor jonge cliënten (kinderen) in de jeugdhulp. Een ander voorbeeld is het breed introduceren van de methodiek "Taal voor Allemaal", gericht op begrijpelijk taalgebruik.

Een ander belangrijk punt is het uitzoeken op welke plekken de stem van cliënten het beste kan worden gehoord. Hoe deze het beste opgehaald kunnen worden en hoe deze vertaald worden naar bruikbare informatie voor het geven van adviezen en maken van beleid dat beter aansluit op de leefwereld van cliënten. Dit zijn de plekken voor innovatieve on- en offline methodes, die ervoor zorgen dat cliënten beter gehoord gaan worden.

Ook wordt er gedacht aan enkele pilots. In bepaalde gevallen is ontwikkeling op kleine (geografische) schaal praktisch. Dit plan van aanpak bevat de aanknopingspunten voor pilots. Het is zaak om de resultaten van pilots ten goede te laten komen van het hele netwerk.

1. Het cliëntenperspectief vraagt om een brede, integrale aanpak. Focus op de jeugdhulp sec als te hervormen sector schiet daarom per definitie tekort. Er zijn maatschappelijke verbindingen nodig met sectoren als onderwijs, gezondheidszorg en welzijn, om er maar enkele te noemen. Ook de verbinding met het omliggend veld is cruciaal. Dan gaat het óók om het sociale weefsel in wijken en kernen, bijvoorbeeld vrijwilligersorganisaties, informele zorg, verenigingen, burgerinitiatieven. Tijdens de voorbereiding van dit plan van aanpak is hiervoor herhaaldelijk aandacht gevraagd. Daarbij is ook het idee geopperd om op lokaal niveau, in een beheersbare setting, een pilot te ontwikkelen om de gewenste verbindingen te leggen, productief en overdraagbaar te maken. Een nadere verkenning is nodig om te komen tot een locatiekeuze.
2. In het perspectief van de transformatie kan cliëntparticipatie in de jeugdhulp niet los worden gezien van medezeggenschap op gemeentelijk niveau. In het voortraject is dan ook uit de bestuurlijke hoek gepleit voor het leggen van een goede verbinding tussen beide sporen. Om een en ander te verdiepen en uit te werken wordt ook op dit punt gedacht aan een pilot. In het voortraject is goed afgestemd met de samenwerkende Adviesraden Sociaal Domein in Zuid-Limburg. Er zijn dan ook goede aanknopingspunten om de pilot in de steigers te zetten. Gedacht kan worden om op basis van thema's (bijvoorbeeld Toegankelijk, passende hulp op de juiste plek en zo laag drempelig mogelijk) met elkaar in gesprek te gaan.

8.5. Kwaliteit

Zoals voorheen aangegeven spelen cliëntenraden een centrale rol; zij hebben de contacten met hun (brede) achterban en hebben inspraak op instellingsniveau. Hier komt nog bij dat zij in gezamenlijkheid en collectief kunnen reageren/adviseren op vragen van Jeugdhulp Zuid-Limburg. Dat stelt eisen aan de wijze waarop de cliëntenraden georganiseerd zijn, gefaciliteerd worden en wat zij moeten kunnen en weten. Ten behoeve hiervan worden, samen met cliëntenraden, doelstellingen geformuleerd waarop kan worden getoetst en bijgestuurd. Daar waar de benodigde streefbeelden niet worden gehaald, worden interventies gepleegd om hieraan te kunnen voldoen.

8.6. Onderzoek

De transformatie vraagt inzet van veel actoren gedurende langere tijd. Er zal sprake zijn van activiteiten op alle mogelijke niveaus, meestal kleinschalig soms ook op regionale schaal. Het is van belang om te kunnen beoordelen die inzet over een breed front uiteindelijk bijdraagt aan het grote doel: de transformatie van de jeugdhulp. Ook is het van belang om vast te stellen hoe het in de praktijk verloopt, of iedereen ook daadwerkelijk bijdraagt. Onderzoek in de vorm van slimme evaluatie technieken om aanknopingspunten te krijgen voor verbetering van het praktische verloop. Essentieel is de terugkoppeling van de bevindingen aan cliënten: zij noemen dit een kritische

succesfactor. Voor de monitoring en evaluatie is nog geen opzet gemaakt. Dit is voorzien in de eerste fase van de implementatie van het plan.

Een innovatieve insteek is om de medezeggenschapsorganen/cliënten zelf een rol te laten vervullen in het kader van de “kwaliteitszorg”. Eerder vanuit het ministerie van VWS ontwikkelde instrumenten als kwaliteitspanels en visitatie door cliënten zouden in dezen benut kunnen worden. Ook onafhankelijke auditteams met een divers gezelschap van deelnemers kunnen waardevolle informatie aan de oppervlakte brengen.

9. AANSLUITING LANDELIJKE ONTWIKKELINGEN

De hervorming van de Jeugdhulp krijgt landelijk veel aandacht. Zo komt er een Hervormingsagenda. De ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd. Aanknopingspunten vanuit het landelijk kader worden benut.

10. STEUN VANUIT DE KENNISINFRASTRUCTUUR

Tijdens het voortraject is gesproken met een aantal partijen uit de kennisinfrastructuur jeugd. Brede steun is toegezegd om een gerichte bijdrage te leveren in het kader van de implementatie van het plan. Het betreft:

- *Bovenregionaal Expertisecentrum Jeugd Limburg*
Inzet gericht op innovatie van de jeugdhulp, met name de gebruikmaking van ervaringsdeskundigheid. Beschikt over een subsidieregeling innovatie. Samen met hen wordt bekeken in hoeverre zij ook bij kunnen dragen aan de financiering van onderzoek.
- *Burgerkracht Limburg*
Beschikt over nuttige instrumenten zoals zelfregie/lotgenotencontact. Verknoping van activiteiten voor jongeren is ook een optie.
- *Jongeren Netwerk Limburg (JNL)*
Beschikt over een groot, relevant netwerk. Concrete inbreng is geleverd tijdens het voortraject. Hierop kan tijdens de implementatie worden voortgebouwd, d.w.z. samen met hen wordt bekeken in hoeverre in het kader van activiteiten & events kan worden samengewerkt en financieringsstromen kunnen worden gebundeld. Ook bezitten zij een platform, waar cliëntenraden gebruik van kunnen maken en elkaar online kunnen ontmoeten. Via dit platform wordt ook deskundigheidsbevordering (e-learning, webinars) aangeboden.
- *Jongwijs*
Beschikt over expertise en tools op het vlak van de participatie van pleegjongeren.
- *Kenniswerkplaats Jeugdhulp Zuid-Limburg*
Beschikt over expertise en competenties op het vlak van onderzoek. Mogelijk dat zij een rol kunnen vervullen in relatie tot monitoring, evaluatie en onderzoek. De eerste gesprekken hierover zijn inmiddels gevoerd.

- *Kinderrechten.nu*
Beschikt over expertise en modules op het vlak van de participatie van kinderen/jongeren. Staan klaar om hierover verdere gesprekken te voeren (ontwikkeling van handleidingen, handboeken, instructies, trainingen, etc.) om deze specifiek te ontwikkelen voor dit doel (tegen betaling).

- *LOC Zuid*
Beschikt over expertise en tools op het gebied van de ondersteuning van onder meer cliëntenraden. Belangrijke partner, die in het kader van de eigen core business en doelstellingen een bijdrage kan leveren aan het werk en de ontwikkeling van cliëntenraden, in het licht van de transformatie en wat er in het kader van deze beweging verwacht wordt van hen in de toekomst.

De bijdrage van deze organisaties (in geld en in natura) wordt geconcretiseerd na de vaststelling van het plan van aanpak.

11. OPDRACHT VOOR DE GEMEENTEN, INSTELLINGEN EN CLIËNTEN(ORGANISATIES)

11.1. Gemeenten

Jeugdhulp Zuid-Limburg (i.c. de 16 regiogemeenten) dient dit plan van aanpak in al zijn facetten te verankeren in beleid en uitvoering. Een en ander dient een prominente plek in de PDCA-cyclus te krijgen. Het is van belang dat Jeugdhulp Zuid-Limburg feedback op inhoud vraagt aan de medezeggenschapsorganen van de aanbieders. Het is daarbij van belang te zorgen voor gerichte terugkoppeling. Het is van belang dat Jeugdhulp Zuid-Limburg alle betrokkenen van gemeenten (politiek, bestuurlijk en ambtelijk) overtuigt van de meerwaarde van deze noodzakelijke aanpak. Medewerking van hen is een vereiste, niet gebaseerd op een opdracht maar op basis van intrinsieke motivatie. Van Jeugdhulp Zuid-Limburg is een financiële bijdrage nodig om de uitvoering van dit plan van aanpak (en de daaropvolgende jaarplannen) mogelijk te maken.

11.2. Aanbieders

De opgave van de aanbieders is vergelijkbaar met die van de gemeenten. Het gaat ook bij hen om het verankeren van dit plan van aanpak in beleid en uitvoering. Daarvoor is het van belang dit plan op te nemen in de PDCA-cyclus. De aanbieders dienen hun medezeggenschapsorganen in staat te stellen een gezaghebbende inbreng te leveren. Het is dan ook nodig dat medezeggenschap deel uitmaakt van het DNA van de organisatie: elke functionaris op welke positie dan ook dient van dit belang doordrongen te zijn. Dit is -zo blijkt uit de nodige contacten - geen gemakkelijke opgave. Het zou niet meer nodig moeten zijn om te spreken in termen van wettelijke verplichtingen: intrinsieke motivatie, daar gaat het om! Onderkennen van het belang van medezeggenschap om de kwaliteit van de dienstverlening structureel te voeden vanuit het cliëntenperspectief. Tot slot: ook van de aanbieders wordt een financiële bijdrage verwacht om de uitvoering van dit plan van aanpak (en de hierop volgende jaarplannen) mogelijk te maken. Bijdrage binnen de bestaande kaders en binnen de huidige capaciteit.

11.3. Cliënten(organisaties)

Voor de medezeggenschapsorganen is het van belang dit plan van aanpak te verankeren in hun beleid en activiteiten. Zij krijgen hulp om hun veranderende rol nadrukkelijker vorm en inhoud gegeven. Het is daarbij van belang om hun eigen achterban actief te betrekken. Verder is het zaak dat de medezeggenschapsorganen de krachten bundelen in de vorm van een actief netwerk. Om zo hun signalering functie ten behoeve van Jeugdhulp Zuid-Limburg goed te kunnen oppakken.

12. STRUCTUUR

12.1. Jeugdhulp Zuid-Limburg

Oprachtgever en regisseur van het proces is Jeugdhulp Zuid-Limburg, de zestien samenwerkende gemeenten. De te verstrekken opdracht houdt in de uitvoering van het vastgestelde plan van aanpak en de uitvoering van de daaropvolgende jaarplannen. De opdracht wordt verstrekt aan de kerngroep, die over de voortgang en resultaten verantwoording aflegt aan Jeugdhulp Zuid-Limburg. Dit kan leiden tot bijsturing van het proces.

Met het verstrekken van de opdracht zijn niet automatisch alle betrokken actoren gebonden, verplicht tot medewerking. Natuurlijk, de hoop is gevestigd op een hard commitment vanuit een innerlijke motivatie. Maar dat is niet in alle gevallen vanzelfsprekend. Het is dan ook van belang dat Jeugdhulp Zuid-Limburg regie voert. De regiefunctie houdt in: partijen enthousiasmeren, binden, aanspreken, het goede voorbeeld geven. Zichtbaar en hoorbaar zijn op bestuurlijk én ambtelijk niveau! Zo wordt cliënt- en jongerenparticipatie meegenomen in de ontwikkelopgaves die opgenomen zijn in de contracten en wordt dit een vast thema/agendapunt van de contractregieteams.

12.2. Kerngroep

Oprachtnemer van Jeugdhulp Zuid-Limburg is een tripartite kerngroep. Deze wordt geformeerd uit vertegenwoordigers van gemeenten, aanbieders en cliënten, onder voorzitterschap van een vertegenwoordiger van Jeugdhulp Zuid-Limburg.

De kerngroep is verantwoordelijk voor de uitvoering van het door Jeugdhulp Zuid-Limburg vastgestelde plan van aanpak c.q. de hierop volgende jaarplannen. De kerngroep rapporteert aan Jeugdhulp Zuid-Limburg. Ten behoeve van de implementatie beschikt de kerngroep over een operationele unit, het Steunpunt. De kerngroep stuurt het steunpunt aan en monitort de voortgang van het proces. Dit kan leiden tot bijsturing van de uitvoering.

12.3. Steunpunt

Het in gang te zetten proces is zeer complex. Veel actoren en veel activiteiten van diverse aard. Aan de orde zijn onder meer coördinatie, ontwikkeling, organisatie, overleg en voortgangsbewaking. Er dient een vaste plek, een aanspreekpunt te zijn waar dit alles voor elkaar wordt gebracht: het kloppend hart van de beweging, het steunpunt. Het is niet de bedoeling om een nieuwe organisatie op te zetten. Gestreefd wordt naar verbinding met bestaande voorzieningen of structuren.

12.4. Werkgroepen

Het in gang te zetten proces steunt op de actieve inzet vanuit de betrokken clusters. Om daar invulling aan te geven worden vanuit het Steunpunt (tijdelijke) werkgroepen geformeerd met een concrete opdracht. Het kan daarbij gaan om allerlei zaken zoals de voorbereiding van activiteiten of voorwaardenscheppende inzet.

13. JAARPLANNING 2024

De activiteiten vallen uiteen in twee onderdelen:

- *Creëren van de voorwaarden om het proces (in meerjarig perspectief) op gang te brengen en te faciliteren.*

De activiteiten omvatten:

- Inrichten Steunpunt/meetpoint
- Organiseren overall coördinatie, participatie in overleggen
- Ontwikkelen communicatie (inclusief website, aanhaken op sociale media)
- Opstarten onderzoek: Bedoelen en zeggen we hetzelfde?
- Ontwikkelen concept voor de monitoring en evaluatie
- Ontwikkelen netwerk en beheer
- Kanaliseren van de informatiestroom
- Ontwikkelen doelstellingen medezeggenschap
- Organiseren van impulsen op het vlak van innovatie (kwaliteitstoetsing, trainingsmodules)
- Ontwerpen van pilots (verbinding met voorliggend veld en lokale medezeggenschap)
- Instellen van werkgroepen (medewerking van de drie clusters voorwaardelijk)
- Afstemmen met de landelijke infrastructuur

Deze activiteiten zijn onmisbaar, maar dragen niet per definitie bij aan de gewenste dynamiek, het noodzakelijke draagvlak. Daar is meer voor nodig...

- *Activiteiten gericht op het aanjagen van de “beweging”*

De activiteiten omvatten:

- Organiseren van voorbeeldactiviteiten in de sfeer van ontmoeting, storytelling
- In beeld brengen van interessante activiteiten in het netwerk (“goede voorbeelden”)
- Organiseren van een grote manifestatie alsmede lezingen voor het hele netwerk
- Mee op gang brengen van het lerend netwerk van medezeggenschapsorganen
- Inventariseren van de informatiebehoefte van de gemeenten
- Uitzetten van vragen van de gemeenten (via medezeggenschapsorganen én achterban)
- Zorgen voor permanente communicatie en informatievoorziening
- Gefaseerd implementeren van tools en trainingen
- Ontsluiten van de mogelijkheden van de partnerorganisaties uit de kennisinfrastructuur

Al met al een hele klus. Niet alles kan meteen. Maakbaarheid en haalbaarheid zijn belangrijke aandachtspunten. Samen op weg, samen leren....

14. BEGROTING

Wanneer wij het plan (en de hiervoor genoemde jaarplanning 2024) in de volle omvang willen uitvoeren is hiervoor een forse (financiële) investering nodig van alle betrokken partijen. Tegelijkertijd verkeren wij momenteel in een tijd van krapte en financiële bezuinigingen. Ook worden er vanuit de nieuwe contracten ontwikkelopgaves opgestart die bijdragen aan de uitvoering van dit plan. Daarom is er in overleg met alle partijen ervoor gekozen om het plan te faseren en in 2024 een start te maken met een aantal hoofdactiviteiten. Te beginnen met het verbinden van bestaande activiteiten en het organiseren van bijeenkomsten op lokaal, subregionaal en regionaal niveau. Als bijlage is hiervoor een gedetailleerde begroting opgenomen. Indien zich kansen voordoen om additionele middelen te verwerven zullen deze worden benut.

15. TER BESLUITVORMING

Aan Jeugdhulp Zuid-Limburg wordt voorgesteld:

- Het voorliggende plan van aanpak vast te stellen.
- Te zorgen voor de dekking van een derde van de begrote kosten.
- Initiatief te nemen om de cofinanciering te verzekeren (aanbieders + derden).
- De opgave (inhoudelijk, procesmatig) die uit het plan van aanpak voortvloeit te verankeren in beleid en uitvoering.
- Het commitment af te geven voor een meerjarige, structurele betrokkenheid.

Het proces slaagt alleen door eendrachtige samenwerking van drie gelijkwaardige clusters. Gezien de formele verantwoordelijkheid voor de jeugdhulp vervullen de regiogemeenten een sleutelrol.

16. TOT SLOT

Tijdens de Startconferentie van 7 juni rapte Rafaël Rozenblad (ervaringsdeskundige) “de weg naar succes is een lange weg”. Dit geldt ook voor de Transformatie van de Jeugdhulp in Zuid-Limburg, zoals het geldt voor alle Transformaties in welke maatschappelijke omgeving dan ook. Er zit maar één ding op, samen op pad gaan, de handen ineen slaan, niet opgeven. Samen successen vieren, samen teleurstellingen incasseren en doorgaan. Alleen al het feit dat gemeenten, aanbieders en cliënten de uitdaging aanvaardden, er voor willen gaan zorgt voor een start met positieve energie.

